

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Nuorisotyötä koulussa Konnevedellä

Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen pilottikunnan arviointitutkimus

Mirjami Järvilä

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu 2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Mirjami Järvilä	Sivumäärä 28 ja 3 liitesivua
Työn nimi Nuorisotyö koulussa Konnevedellä – Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen pilottikunnan arviointitutkimus	
Ohjaava(t) opettaja(t) Maarit Honkonen-Seppälä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke, Marjo Kolehmainen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössäni arvioin Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen toimintaa pilottikunnalla Konnevedellä.</p> <p>Opinnäytetyöni tilaaja on Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Hanke on valtakunnallinen, mutta opinnäytetyöni tarkoitus oli arvioida vain Konneveden pilottikunnassa tehtyä työtä sekä hakea perusteita, onko koulussa tehtävälle nuorisotyölle tarvetta jatkossa Konnevedellä.</p> <p>Työni on arviointitutkimus ja työote työssäni on laadullinen. Keräsin aineiston kahdella eri menetelmällä. Konneveden yläkoulun ja lukion nuoria haastattelin pienissä ryhmissä ja hankkeen toiminnassa mukana olleen työryhmän kyselyn toteutin sähköpostitse. Aineistossa tuli esiin erilaisia näkökulmia koulussa tehtävään nuorisotyöhön. Aineistosta oli myös havaittavissa nuorten ja nuorten parissa työskentelevien positiivinen suhtautuminen koulussa tehtävään nuorisotyöhön. Työn jatkamiselle nähtiin tarve myös tulevaisuudessa.</p>	
Asiasanat nuorisotyö, koulu, arviointitutkimus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Mirjami Järvilä	Number of Pages 28 + 3
Title Youth work in school in Konnevesi – evaluating research of the project Uusiutuva koulu ja nuorisotyö's work in the pilot municipality	
Supervisor(s) Maarit Honkonen-Seppälä	
Subscriber and/or Mentor Project Uusiutuva koulu ja nuorisotyö	
Abstract <p>In my thesis I evaluate the HUMAK University of Applied Sciences' project Uusiutuva koulu ja nuorisotyö's work in the pilot municipality Konnevesi.</p> <p>The subscriber of my thesis is project Uusiutuva koulu ja nuorisotyö. The project is national but my thesis focuses in the work done in the pilot municipality Konnevesi and it also focuses on finding out if there are reasons to continue the youth work in the school in Konnevesi.</p> <p>My thesis is a qualitative evaluating research. I collected the matter with two methods. I interviewed the junior high school and the high school students in Konnevesi. To the work group which is co-operating with the project I made a survey by e-mail. From the matter I found out different perspectives to the youth work done in school. It was possible to find out that the young people and the people working with youngsters had a positive attitude towards the youth work done in school. I also found out that there was a need to continue the work in the future in Konnevesi.</p>	
Keywords youth work, school, evaluating research	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORISOTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KOULU	6
2.1 Koulu nuoren kasvuympäristönä	6
2.2 Koulun monialainen henkilöstö kasvun tukena	9
3 NUORISOTYÖTÄ KOULUSSA	10
3.1 Nuorisotyön ydin ja toimintaympäristöt	10
3.2 Nuorisotyöntekijänä koulussa	12
3.3 Koulussa tehtävä nuorisotyö	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	15
4.1 Tavoite ja tutkimusmenetelmät	15
4.2 Aineiston kerääminen, käsittely ja analysointi	16
5 TULOKSET	17
5.1 Kuuntelija ja ymmärtäjä - koulun nuorisotyöntekijä nuorten ja aikuisten silmin	18
5.2 Hankkeen toimintaa arjessa	20
5.3 Tulevaisuuden näkymät ja kehittämisideat	21
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	23
7 LOPUKSI	24
LÄHTEET	26
LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Aihe opinnäytetyölleni lähti kehittymään, kun tutustuin Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeeseen. Ennen sitä koulussa tehtävä nuorisotyö oli itselleni verrattain uusi aihealue. Kuitenkin Islannissa keväällä 2012 viettämäni kolme kuukautta nuorisotilalla saivat pohtimaan asiaa uudelleen, sillä nuorisotila oli tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa ja siitä oli saatu hyviä tuloksia. Nähtyäni nuorisotyön ja koulun yhteistyötä käytännössä, ajatus koulussa tehtävästä nuorisotyöstä jäi kytemään pinnan alle. Halusin tutustua aiheeseen syvemmin.

Koulussa tehtävä nuorisotyö hakee vielä muotoaan ja paikkaansa koulumaailmassa. Keskustelut nuorisotyöntekijän tarpeellisuudesta koulussa ja resurssien suuntaamisesta koulussa tehtävään nuorisotyöhön sekä erilaisten hankkeiden ja kokeilujen kautta saadut tulokset ovat herättäneet valtakunnallista huomiota ja työmuoto on herättänyt kiinnostusta. Viimeisimmän kymmenen vuoden aikana nuorisotyö on hiljalleen alkanut löytää paikkaansa osana koulun toimintakulttuuria ja työlle nähdään tarvetta tulevaisuudessa. (Siekkinen 2010.)

Opinnäytetyöni aihe on tällä hetkellä ajankohtainen. Vaikka koulun ja nuorisotyön välillä on kautta aikain tehty yhteistyötä, käydään sen ympärillä vielä keskustelua sen työmuodoista ja tavoitteista. Ajankohtaisuudesta kertovat myös muun muassa erilaiset kehittämishankkeet ja aiheen ympärille tehdyt opinnäytetyöt esimerkiksi Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. (esim. Kolehmainen 2012, Kauhanen 2011, Siekkinen 2010) Tarve koulussa tehtävälle nuorisotyölle on olemassa.

Opinnäytetyöni tilaaja on Humanistisen ammattikorkeakoulun Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Hanke on HUMAKin valtakunnallinen kehittämishanke ja sen yleisiin tavoitteisiin kuuluu muun muassa tuottaa tietoa ja kokemusten arviointia nuorisotyön ja koulun yhteistyön mahdollisuuksista. Hankkeen tarkoitus on mallintaa koulussa tehtävää nuorisotyötä sen pilottikunnassa Konnevedellä. Opinnäytetyöni tavoite on arvioida hankkeen toimintaa nimenomaan pilottikunnassa. Arvioinnissa käytän kolmea eri näkökulmaa. Arvioin tavoitteiden toteutumista, eli miten hankkeen palvelut vastasivat hankkeen kohderyhmien tai verkostojen tarpeisiin. Toiseksi arvioin kohta-

sivatko kohderyhmän toiveet ja tarpeet hankkeen toiminnan kanssa. Kolmanneksi haen perusteita, onko olemassa tarvetta jatkaa työtä tulevaisuudessa Konnevedellä ja millaiselle työmuodolle olisi tarvetta. Opinnäytetyötäni varten haastattelin Konneveden yläkoulun ja lukion nuoria. Lisäksi tein sähköpostitse kyselyhaastattelun hankkeessa mukana olleille työ- ja kasvatuskumppanuusryhmille, joihin kuuluu koulun johtokuntaa ja opettajia sekä kunnan nuoris- ja vapaa-ajan työntekijöitä. Projekti-työntekijänä hankkeessa toimii nuorisotyöntekijä Pauliina Lahtinen.

2 NUORISOTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KOULU

Tässä luvussa tarkastelen koulun tehtävää, ja koulua nuoren kasvuympäristönä. Tarkastelen myös koulun monialaista henkilökuntaa nuoren kasvun tukena. Pohdin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia nuorisotyön ja koulun tavoitteissa ja tehtävissä. Näkökulmana käytän perusopetusta.

2.1 Koulu nuoren kasvuympäristönä

Koulun tehtävä osana nuoren kasvua ja kehittymistä kohti vastuuntuntoista kansalaisuutta on määriteltynä eri tahoilta. Perus- ja esiopetusta ohjaa opetussuunnitelma (OPS), jonka perusteista päättää lopullisesti eduskunta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004) on määriteltynä perusopetukseen liittyvät pääkohdat. Arvopohjana opetuksessa on muun muassa ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia ja opetuksen tehtävä on edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta ja yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Tehtävänä on sekä tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja että yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa ja lisätä tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 2.2.)

Perusopetuksen tehtävänä on siis kasvattaa nuorista tasapainoisia kansalaisia ja rohkaista nuoria läpi elämän kestävään oppimiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtäviin on kirjattuna myös kriittisen ajattelun kehittäminen, uuden kulttuurin luominen sekä ajattelun ja toimintatapojen uudistaminen. Perusopetuksen on elettävä ajan hermoilla ja osattava vastata nuorten tarpeisiin. Tässä vaiheessa on hyvä vilkaista, mitä nuorisolaissa (2006) sanotaan, sillä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja nuorisolain tavoitteissa on hyvin paljon samanlaisia piirteitä. Nuorisolaissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotista. Lain tarkoitus on tukea nuoren kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuoren aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 2006, 1§ tavoite)

Yhdistäviä tekijöitä tehtävissä ja tavoitteissa on havaittavissa. Nuorisolain tarkoitus on tukea nuoren kasvua ja itsenäisyyttä, kun samaan aikaan perusopetuksen tehtäviin lukeutuu antaa nuorille mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen. Kun arvopohjina perusopetuksessa on muun muassa ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia, on nuorisotyön lähtökohtina muun muassa yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja yhteisöllisyys. Voidaan siis havaita, että taustalla perusopetuksessa ja nuorisolaissa on samanlaisia arvoja, tavoitteita ja tehtäviä.

Pajun (2011) mukaan koulu on jaettavissa kolmeen eri osa-alueeseen; viralliseen, epäviralliseen ja fyysiseen kouluun. *Viralliseen kouluun* liitetään kuuluviksi opetussuunnitelmat, opetusmenetelmät, oppikirjat sekä opetustoiminta ja luokkahuonevuorovaikutus. *Epäviralliseen kouluun* luetaan kuuluvaksi epävirallinen vuorovaikutus oppitunneilla ja niiden ulkopuolella. Voidaan puhua informaalista koulusta. Siihen liitetään myös nuorisokulttuuri ja nuorisolle tyypillinen toiminta koulumaailmassa. *Fyysisestä koulusta* puhuttaessa tarkoitetaan koulun fyysisiä tiloja, ihmisiä sekä säädöksistä, joilla ihmisiä hallitaan. (Paju 2011, 18-22.)

Pajun (2011) määrittelee suomalaisen koulun olemukseltaan viralliseksi. Olemassa olevaa oppivelvollisuutta on noudatettava ja kouluun on mentävä. (emt., 19.) Oppivelvollisuuskouluissamme lähtökohtana on se, että yhteiskunta määrittelee, mitä koulussa opetetaan, opettajat opettavat opetussuunnitelman sisällöt oppilaille ja oppilaat velvollisuuden sanelemana osallistuvat opetukseen. (Saloviita 2009, 112). Virallinen koulu luo järjestä kouluun. Virallisen koulun yhteyteen liittyy vahvasti koulun suorittaminen ja arvosanat. (Paju 2011, 19). Tilanne, jossa virallinen ja fyysinen koulu korostuvat epävirallista koulua enemmän, on pohdittava tilannetta nuoren näkökulmasta. Vaatimukset, suorittaminen ja pakko vaikuttavat väistämättä jollain tavalla nuoren jaksamiseen. Suomi on tunnettu hyvistä oppimistuloksista ja osittain tulokset osoittavat suomalaisten arvostavan oppimista. Jotta koulu voisi toteuttaa hyvin perustehtävänsä, tulee sen huolehtia yhteisöllisyydestä. Kun oppilas kokee olonsa turvalliseksi ja viihtyy koulussa, voi hän myös hyvin. (Haapaniemi & Raina 2007, 22-23.)

Perusopetuslaissa (1998) on kirjattuna kohta oppilashuollosta. Koululla on velvollisuus huolehtia oppilaiden hyvinvoinnista sekä tarvittaessa olla huoltajiin yhteydessä. Oppilashuollossa on määriteltynä oppilaan hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä. Oppilaan on muun muassa oikeus osallistua psyykkistä ja fyysisistä hyvinvointia edistävään toimintaan maksutta. Koulu siis sekä tarjoaa oppimis- ja kasvu ympäristön, mutta on velvoitettu myös huolehtimaan oppilaiden kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määriteltynä koulun toimintakulttuuri. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuri, joka on avoin ja yhteistyössä kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Koulun toimintakulttuuri sisältää paljon nuorisotyön piiriin kuuluvia toimintoja ja siihen liittyy myös nimenomaan oppituntien ulkopuolinen toiminta, johon koulussa toimivan nuorisotyöntekijän työnkuva myös ulottuu.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 3.3).

Koulun luomassa kasvu ympäristössä nuorelle on havaittavissa paljon samankaltaisuutta nuorisotyön tehtävien ja tavoitteiden kanssa ja paikka kasvattajan työtä teke-

välle nuorisotyöntekijälle on havaittavissa. Käsittelen työssäni myöhemmin nuorisotyön tehtäviä.

2.2 Koulun monialainen henkilöstö kasvun tukena

Koulu koostuu virallisten opetussuunnitelmien, lakien ja säädösten lisäksi myös monialaisesta henkilökunnasta, joilla on sekä opetus- että kasvatustehtävä. Koulussa myös nuorisotyöntekijä toimii osana monialaisten kasvattajien ammattijoukkoa. Tässä ammattikasvattajien yhteisössä työn tarkoitus on toimia nuoren kasvun tukena ja rinnalla kulkijana. (Leppä 2010, 76.) Moniammatillisuus korostuu kouluorganisaatiossa, jossa kaikki ammattiryhmät ovat yhtä tärkeitä nuoren kasvun näkökulmasta. (emt. 79).

Nuorisotyön sisintä olemusta on nuoren kohtaaminen, tukeminen sekä rinnalla kulkeminen. Työ on kokonaisvaltaista ja se kattaa lähestulkoon kaikki elämän osa-alueet. Nuorisotyöntekijän tavoin myös opettaja kasvattaja, mutta ero nuorisotyöntekijään tulee esiin suhteessa kasvatettavaan sekä työn tavoitteissa. Opettajan työtä ohjaa opetussuunnitelmassa määrätty opetuskokonaisuus, kun taas nuorisotyöntekijän tavoite on saada nuori pärjäämään ympäröivässä yhteiskunnassa. (Soanjärvi 2005.)

Opettaja on mielletävissä osaksi virallista koulumaailmaa. Suomessa opettajan asema on ollut aina vahva ja itsenäinen. Hänen työtään koulussa ohjaa perusopetuslaki ja opetussuunnitelmat. Opettajalla on suuri rooli toteuttamassa koulun tehtävää nuoren elämässä ja häneltä vaaditaan monenlaista ammatillista osaamista, vuorovaikutustaitoja sekä ihmissuhdetaitoja. Vuorovaikutusverkosto on laaja, sillä se koostuu kymmenistä ja sadoista oppilaista, työtovereista sekä vanhemmista. (Haapaniemi & Raina 2007, 23.) Opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus vaikuttaa keskeisesti työn onnistumiseen oppimistilanteessa. Opettajan tehtävä on luoda oppimisympäristöstä suotuisa oppimiselle. Ammattitaidon keskeisimmät alueet ovat opetettavan aineen hallinta, opetusmenetelmällinen eli didaktinen osaaminen ja opiskelutilanteiden johtamistaito. Opettajan työ nähdään usein johtamistyönä. (Salo 2009, 112.)

Nuorten kanssa tekemissä haastatteluissa oli havaittavissa pienimuotoista vastakkainasettelua nuorisotyöntekijän ja opettajien välillä. Nuorisotyöntekijä oli nuorille se henkilö, joka kuuntelee, välittää ja ymmärtää heitä ja hän myös ajattelee asioita nuorten näkökulmasta. Hänelle on helppo mennä puhumaan, hän on koulussa nuoria varten ja hänen kauttaan on mahdollista vaikuttaa nuoria koskeviin asioihin. Opettajat taas useimmiten koettiin etäisiksi. Haastatteluissa tuli esimerkiksi useasti esille se asia, että nuoret eivät koe voivansa puhua opettajille samalla tavalla kuin nuorisotyöntekijälle. He kokivat, että opettajat ”eivät ota heitä tosissaan” tai eivät kuuntele heitä koskevissa asioissa tai arvosta heidän työpanostaan esimerkiksi oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilastoiminnan tiimoilta. Eräs nuori jopa koki opettajien kohtelevan nuoria eriarvoisesti koulumenestyksen mukaan. Tässä vastakkainasettelun taustalla on havaittavissa nuorisotyöntekijän ja opettajan erilaiset roolit ja tehtävät koulussa. Molempien tehtäviin kuuluu kasvattajana ja tukena toimiminen, mutta nuorisotyöntekijä on nuoren rinnalla kulkija siinä missä opettaja toimii virallisen koulun johtajana. Nuorisotyöntekijän kanssa nuoren ei tarvitse miettiä sen vaikuttavan arvosanoihin.

Koulun monialaiseen henkilöstöön kuuluvien ammattikasvattajien työnkuvassa on paljon samankaltaisuutta nuorisotyön kanssa. Esimerkiksi koulunkäyntiavustajan ja nuorisotyöntekijän työnkuvista löytyy yhtäläisyyksiä, samoin kuin koulukuraattoreiden, koulun sosiaalityöntekijöiden ja koulupsykologien tehtäväkentästä. (Leppä 2010, 81-82). Nuorisotyön monialainen työote koskettaa kaikkia koulun ammattikuntia. Tämän vuoksi onkin syytä pohtia monialaisen yhteistyön rajapintoja koulussa tehtäväsää nuorisotyössä. Keskustelemalla ja löytämällä yhteisiä tekijöitä henkilöryhmien työnkuviin ja tavoitteisiin voi myös nuorisotyö ottaa tarvelähtöisen paikkansa koulussa. (Leppä 2010, 82-83.)

3 NUORISOTYÖTÄ KOULUSSA

3.1 Nuorisotyön ydin ja toimintaympäristöt

Nuorisotyön monimuotoisuus ja moninaiset toimintaympäristöt luovat haasteen työn tarkkojen määritelmien laatimiseen. Eri työmuodoilla on kuitenkin yhtenevä arvopohja

ja tavoitteet. Nieminen (2007) määrittää suomalaiselle nuorisotyölle neljä yleistä tehtävää eli funktiota, jotka ohjaavat tehtyä työtä sekä ovat tukena rakentamassa nuorisotyöntekijän identiteettiä. Nuorisotyön neljä perustehtävää eli funktiota ovat sosialisatiofunktio, personalisaatiofunktio, kompensatiofunktio ja resursointi- ja allokoointifunktio. (emt. 23)

Sosialisatiofunktion tehtävänä on liittää nuoret kulttuurin ja yhteiskunnan jäseniksi. Se tarkoittaa sellaisten tietojen ja taitojen välittämistä, joiden avulla nuoret pääsevät mukaan yhteiskunnan ja yhteisöjen kehittämiseen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi yhteiskunnallista vaikuttamista ja aktiivisuutta poliittisella kentällä. *Personalisaatiofunktiolla* tarkoitetaan nuoren tunnistamista yksilöksi ja hänen ohjaamistaan ja tukemistaan persoonan kehittämisessä sekä kasvussa kohti omaa itseään. Tähän sisältyy tärkeänä osana nuoren tarpeiden kuuleminen ja kunnioittaminen, oikeanlaisen oppimisympäristön luominen sekä ohjaaminen kiinnostuksen kohteena olevien harrastusten pariin. *Kompensatiofunktion* ajatus on se, että nuorisotyön tehtävänä on tasoittaa ja korjata nuoren sosialisatiossa ja personalisaatiossa ilmeneviä puutteita eli auttaa sellaisia nuoria, joilla on ongelmia yhteiskuntaan liittymisessä ja itsensä toteuttamisessa. Nuorisotyössä kompensatiofunktioita on toteutettu esimerkiksi lastensuojelun ja erityisnuorisotyön kaltaisilla menetelmillä. Resursointi- ja allokoointifunktion tehtävä on yhteiskunnan nuorille suuntaamiin voimavaroihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttaminen. (Nieminen 2007, 23-25.)

Edellä kuvatut nuorisotyön neljä funktiota muodostavat kokonaiskuvan nuorisotyön yleisistä tehtävistä. Yksi nuorisotyön keskeisimmistä tavoitteista on lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Nuorisotyön yhteydessä puhutaan myös paljon sosiaalisen vahvistamisen käsitteestä. Sillä tarkoitetaan lapsen ja nuoren elämän hallinnan vahvistamista, rajojen oppimista sekä oman paikkansa löytämistä yhteiskunnasta. (Sarha 2005, 24-25.) Sosiaalinen vahvistaminen on määriteltyä myös nuorisolaissa (2006), jossa sillä tarkoitetaan nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kaikella tehdyllä nuorisotyöllä on kuitenkin taustalla siis sama tavoite; lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen.

Sosiaalipedagogiikka näkyy ja on mukana nuorisotyöntekijän työssä. Hämäläinen (2005) kuvaa sosiaalipedagogiikan kohderyhmiä seuraavasti:

Sosiaalipedagoginen työ kohdistuu sinne, missä ihmisen yhteiskunnallinen subjekti, osallistuminen ja osallisuus, sosiaalinen identiteetti, elämänhallinta ja täysipainoinen itsensä toteuttaminen yhteiskunnan jäsenenä ovat puutteellisesti kehittyneitä tai uhattuna. (Hämäläinen 2005, 73.)

Sosiaalipedagogiikka perustuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja siihen, että ihmiset osallistuvat jokaiseen toimintaprosessin vaiheeseen. Tämän osallistumisen mahdollistajia ovat erilaiset ammatilliset sosiaalipedagogiikan harjoittajat. (Hämäläinen & Kurki, 1997.) Sosiaalipedagogiikka on taustalla osana muodostamassa nuorisotyöntekijän ammatillista identiteettiä, joka näkyy käytännön toiminnan menetelmisissä. Nuorisotyöntekijä käyttää dialogia ja vuorovaikutusta menetelminä ja osallistaa nuoria eri vaiheissa toimintaprosessia. Sosiaalipedagogiikan teoriassa ilmenevät nuorisotyöntekijälle luonnolliset tavat toimia koulussa mahdollistajana, innostajana ja osallistajana. (Kolehmainen 2012, 45-47.)

Nuorisotyö on perinteisesti sijoittunut vapaa-aikaan. Nuorisotyön kenttä koostuu kunnallisesta nuorisotyöstä sekä järjestöjen ja seurakuntien tekemästä nuorisotyöstä. Kentällä toimii myös yritystoiminnan kaltaiset palvelujen tuottajat sekä vapaa-ajan toiminnan parissa työskentelevät vapaaehtoiset. (Soanjärvi 2005, 10.) Koulussa näyttäisi olevan tilaa nuorisotyölle. Vaikka kaikkien nuorisotyön parissa toimivien käytänteet, tavat ja arvot ovat kehittyneet erillään, on kaiken tekemisen kohde kuitenkin sama: lapset ja nuoret. (Pohjola 2010.)

3.2 Nuorisotyöntekijänä koulussa

Nuorisotyöntekijän rooli ja paikka koulumaailmassa hakee vielä paikkaansa. Rooli koulussa eroaa kuitenkin opettajan roolista ja hänen työtehtävistään. Kun opettaja voidaan sijoittaa viralliseen kouluun opetussuunnitelmien ja virallisten asiakirjojen kanssa, on nuorisotyöntekijän paikka enemmänkin epävirallisessa eli informaalissa koulussa. Suomalaisen koulun määritelmän ollessa virallinen, on haaste sijoittaa formaaliin ympäristöön informaali kasvattaja eli nuorisotyöntekijä. Nuorisotyöntekijän työskenteleminen koulussa ei ole uutta. Sen sijaan kokopäiväinen työskentely osana kouluyhteisöä on lisääntynyt vasta viime vuosien aikana. (Pohjola 2010.)

Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa nuorisotyöntekijän työnkuva painottuu kouluun ja vapaa-ajalla tehtävään työhön. Projektityöntekijä Pauliina Lahtisen syksyllä 2012 päivitetty työnkuva perustuu hankkeessa lukuvuonna 2011-2012 tehtyyn työhön Konnevedellä. Vapaa-ajalla nuorisotyöntekijän tehtäviin kuuluu tilatyötä, kerhotoiminnan ohjaamista, kehittämistä ja koordinoimista. Työnkuvaan kuuluu myös verkkonuorisotyötä, nuorisotiedotus ja neuvontatyötä eli tiedottamista koulun sekä vapaa-ajan toiminnasta. Neuvontatyötä on niin koululla kuin sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa. Koulussa nuorisotyöntekijän työnkuvaan kuuluu läsnäoloa koulun arjessa ja nuorten ohjausta ja tukemista erilaisissa tilanteissa muun muassa yksilöohjauksen ja kasvatustilaisuuksien muodossa. Nuorisotyöntekijän työnkuvaan koululla kuuluu myös erilisten tapahtumien ja teemapäivien organisoiminen sekä niissä mukana oleminen, tukioppilastoiminnan ohjaaminen ja kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Tärkeä työnkuvaan liittyvä toiminta on monialainen yhteistyö nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten kanssa sekä opettajan kanssa tehtävä yhteistyö, kasvatuskumppanuus. Nuorisotyöntekijä on nuorten tukena myös nivelvaiheissa 6-7 -luokkalaisten sekä 9-luokkalaisten kanssa.

Nuorisotyöntekijälle koulussa on siis muotoutumassa hiljalleen oma rooli koulun ammattikasvattajien rinnalle. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen nuorisotyöntekijän rooli koulussa kuvastaa nuorisotyöntekijöiden työnkuvaa koulumaailmassa kokonaisvaltaisen kasvun tukijana.

3.3 Koulussa tehtävä nuorisotyö

On löydettävissä paljon yhtäläisyyksiä, kun puhutaan koulun ja nuorisotyön tavoitteista. Koulussa tehtävän nuorisotyön tavoite on nuorisotyön tapaan lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Osallisuuden vahvistamisen käsitteeseen liittyvät läheisesti yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja oman paikkansa löytäminen yhteiskunnassa. Näiden toteutuminen myöhemmin elämässä riippuu osittain siitä, miten nuoret kokevat tulleen kuulluksi kouluaikaanaan. (Sarha 2005, 24).

HUMAKin Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeella haetaan perusteita nuorisotyön tarpeeseen ja merkitykseen kouluympäristössä ja kehitetään nuorisotyön toimintaa,

työmuotoja sekä koulussa toimivan nuorisotyöntekijän työnkuvaa koulussa. Hankkeen keskeisimpinä tavoitteina on

- tuottaa tietoa ja kokemusten arviointia koulun ja nuorisotyön yhteistyön mahdollisuuksista, mikä mahdollistaa toimintatavan vakinaistamisen ja levittämisen,
- koulussa tehtävän nuorisotyön tunnetuksi tekeminen, kehittäminen ja vakinaistaminen,
- yhteisöllinen toimintatapa, jossa pyritään nuoren kokonaisvaltaiseen tukemiseen koulun, vapaa-ajan ja nuorisotyön yhteistyön kautta,
- luoda koulussa nuorisotyötä tekevien ammattitoimijoiden verkosto ja vuorovaikutuksen malli,
- pitkällä tähtäimellä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen, koulussa tehtävän nuorisotyön vahvistaminen sekä osaamiseen tarvittavan tiedon huomiointiin ottaminen alan koulutuksessa. (HUMAK 2011, a; HUMAK 2011, b; Lahtinen 2012).

Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke on Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoittama Humanistisen ammattikorkeakoulun valtakunnallinen kehittämishanke ajalle 1.1.2011 - 30.6.2013. Hankkeen pilottikuntana toimii Keski-Suomen maakunnassa sijaitseva alle 3000 asukkaan kunta Konnevesi. Hankkeen työntekijöinä toimivat projektipäällikkö Marjo Kolehmainen ja projektityöntekijä Konneveden pilottikokeilussa nuorisotyöntekijä Pauliina Lahtinen. (HUMAK 2011, a).

Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanketta edelsi HUMAKin Hankasalmele tehty Nuorisoilmiö-hanke 2008-2010. Edellä mainitussa hankkeessa mallinnettiin koulussa tehtävää nuorisotyötä ja samanlaisia kokeiluja on ollut myös muualla Suomessa. Nuorisotyön mallia tutkitaan ja kehitetään edelleen Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa. Hankkeen tarkoitus, tavoite ja visio ovat määriteltyinä toimintasuunnitelmassa. Toimintaa ohjaavat toimintasuunnitelmassa määritellyt tavoitteet sekä taustalla vaikuttavat myös nuorisolaki, lastensuojelulaki, perusopetuslaki, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä nuorisotyön ammattieettinen ohjeistus. (HUMAK 2011, a; HUMAK 2012, a).

Edellä mainitut tavoitteet ohjaavat projektityöntekijän toimintaa pilottikunnassa Konnevedellä. Hanke on suunnattu pääasiassa yläkoululaisille ja hankkeella on koululla erilaisia työmuotoja. Seuraavassa luvussa käsittelen keräämääni aineistoa ja pyrin analysoinnin kautta löytämään siitä opinnäytetyöni tutkimuskysymykseen vastaavia asioita.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

4.1 Tavoite ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on arviointitutkimus, jonka tavoite on arvioida Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen toimintaa Konneveden pilottikunnassa. Arvioinnissa käytän kolmea eri näkökulmaa. Arvioin tavoitteiden toteutumista, eli miten hankkeen palvelut vastasivat hankkeen kohderyhmien tai verkostojen tarpeisiin. Toiseksi arvioin kohtasivatko kohderyhmän toiveet ja tarpeet hankkeen toiminnan kanssa. Kolmanneksi haen perusteita, onko olemassa tarvetta jatkaa työtä tulevaisuudessa Konnevedellä ja millaiselle työmuodolle olisi tarvetta. Hanke on valtakunnallinen, mutta opinnäytetyöni koskettaa vain Konnevedellä tehtyä työtä. Tämä rajaa arvioinnistani pois esimerkiksi taloudellisen, kunnallisen ja median näkökulman pois. Työssäni en käyttänyt projektityöntekijän eli nuorisotyöntekijän ajatuksia, vaan keskityin Konneveden nuorten ja toimijoiden näkökulmiin ja ajatuksiin.

Tutkimusote opinnäytetyössäni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tavoitteeni ei ole saada tutkimuksellani aikaan mitään numeroin mitattavaa tutkimustulosta vaan nimenomaan laadullisen menetelmän keinoin arvioida tutkimusta. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2008) kokoavat teoksessaan *Tutki ja kirjoita* kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä. Ensimmäisenä he tuovat esiin tutkimuksen luonteen. Tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa aineisto kerätään todellisissa tilanteissa. Ihmistä suositaan tiedonkeruussa, sillä tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja tutkittaviinsa kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon. Lähtökohtana tutkimukselle on aineiston yksityiskohtainen tarkastelu teorian testaamisen sijaan. Aineiston hankinnassa suositaan laadullisten metodien käyttöä eli esimerkiksi teema- ja ryhmähaastatteluita, jossa tutkittavien näkökulmat pääsevät esiin. Tutkittavien kohdejoukko

valitaan tarkoituksenmukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma muokkautuu olosuhteiden mukaisesti tutkimuksen edetessä. (emt. 160.)

Keräsin aineiston kahdella eri menetelmällä. Haastattelin nuoria pienissä ryhmissä ja hankkeen työryhmän ja kasvatuskumppanuusryhmän jäsenille tein sähköpostilla toteutetun kyselyn.

4.2 Aineiston kerääminen, käsittely ja analysointi

Nuurilta Konnevedellä keräsin aineiston haastatteluilla. Haastatteluun valitut nuoret olivat yläkoululaisia ja lukiolaisia oppilaskunnan hallituksen jäseniä. He valikoituivat haastatteluun, koska he ovat olleet aktiivisesti mukana toiminnassa ja sitä kautta heillä on kokemusta hankkeen toiminnasta ja nuorisotyöntekijästä koulussa. Haastatteluissa oli mukana yhteensä 11 nuorta 7-8- ja 9 -luokilta yläkoululta ja lukiosta. Haastattelut toteutin ryhmähaastatteluina.

Minulla ei juuri ollut kokemusta haastattelijana toimimisesta, kun kyseessä oli ryhmä. Pysin luomaan haastattelutilanteesta rennon ja avoimen vuorovaikutustilanteen. Pysin myös korostamaan haastatteluissa haastateltavien anonyymiteettiä, jotta nuoret uskaltaisivat kertoa rehellisesti ajatuksiaan ja mielipiteitään ilman, että heidän tarvitsisi jännittää. Olin etukäteen valmistellut kysymykset, jotka vuorovaikutustilanteessa kuitenkin hieman muokkaantuivat ja keskustellessa tuli esiin asioita myös kysymysten ulkopuolelta. Olipa haastattelu kuinka hyvin suunniteltu etukäteen, se on aina vuorovaikutustilanne, jossa haastattelija ja haastateltavat toimivat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005). Jälkeenpäin ajatellen haastattelukysymyksissä olisin voinut korostaa nuorisotyöntekijän roolia yleisellä tasolla projektityöntekijä Pauliinan sijaan. Toisaalta nuorisotyö on persoonalla tehtävää työtä ja nuoret helposti ajattelevat työntekijää persoonana ammattinimikkeen sijasta. Tämä oli havaittavissa esimerkiksi silloin, kun haastatteluissa puhuin yleisesti nuorisotyöntekijästä, puhuivat nuoret Pauliinasta. Lisäksi Konnevedellä koulussa ei aiemmin ole ollut nuorisotyöntekijää, joten heillä ei ollut aiempaa kokemusta nuorisotyöntekijän tekemästä työstä kouluympäristössä. Nauhoitin haastattelut ja litteroitua aineistoa käsittelem anonyymisti.

Hankkeessa mukana olleilta työ- ja kasvatuskumppanuusryhmiltä keräsin aineistoa sähköpostitse kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeita lähetin sähköpostitse 12, vastauksia sain yhteensä 6 kappaletta. Työryhmään ja kasvatuskumppanuusryhmään kuuluu koulun ja nuorisotyön monialaisia toimijoita, jotka ovat olleet yhteistyössä mukana hankkeen toiminnassa Konnevedellä. Ryhmiin kuuluu koulun johtokuntaa ja opettajia sekä kunnassa lasten ja nuorten parissa työskenteleviä. Yhdelle kunnan työntekijälle lähetin erilaisen kyselyn, koska hänellä oli hankkeeseen liittyen näkökulmaa ja tietoa kunnan työntekijöiden mielipiteistä ja ajatuksista.

Valitsin sähköpostin kautta toteutetun kyselyn työryhmän ja kasvatuskumppanuusryhmän kohdalla, koska halusin saada opinnäytetyöhöni erilaisia aineistonkeruumenetelmiä käyttöön. Lisäksi oletusarvona oli, että aikuiset kykenisivät vastaamaan kysymyksiin kirjallisessa muodossa eikä se näin vaikuttaisi vastausten laatuun tai todenmukaisuuteen. Myös tiukka aikataulu oli osasyynä kyselymuodon valintaan. Kysymyksistä pyrin tekemään mahdollisimman kattavat ja ymmärrettävät, jotta vastaajien olisi helppo vastata.

Keräämäni aineiston analysointimenetelmänä käytän yhtä kvalitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmää eli teemoittelua. Teemoittelussa käytän pohjana tutkimuskysymyksiäni sekä aineistosta nousseita asioita. Teemoittelussa aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja, jolloin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Aineistosta, tässä tapauksessa litteroidusta aineistosta ja kyselyvastauksista, on pyrittävä löytämään ja erottelemaan tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet. (Eskola & Suoranta 2008, 174.) Tuloksissa pyrin tuomaan esiin hankkeen tavoitteisiin, nuorisotyöntekijän työnkuvaan ja Konneveden tulevaisuuteen liittyviä teemoja.

5 TULOKSET

Tässä kappaleessa käyn läpi keräämäni aineiston. Käsittelen rinnakkain nuorten haastatteluista saatua aineistoa sekä työ- ja kasvatuskumppanuusryhmän kyselyvas-

tauksia. Analysoinnissa käytän työ- ja kasvatuskumppanuusryhmistä yleisesti nimitystä työryhmä. Kaikkea keräämääni aineistoa käsittelen anonyymisti.

5.1 Kuuntelija ja ymmärtäjä - koulun nuorisotyöntekijä nuorten ja aikuisten silmin

Nuoret: *”No jos ei olis Patua, ei olis sellasta ihmistä, joka ymmärtäis täällä ihan to-sissaan.”*

Nuoret: *”Kun sille voi mennä puhumaan ja ei millekään opettajille osaa mennä pu-humaan. Sitte jos niinku vaikka kaverit ei oo koulussa, ni sit Patun luo voi tulla vaan sillee niinku ihan vaan käymään.”*

Nuorten kanssa tekemissäni haastatteluissa tuli selkeästi esiin, että heidän mielestään nuorisotyöntekijän läsnäolo koululla on ollut poikkeuksetta positiivinen asia. Haastatteluissa he toivat esiin erilaisia asioita ja näkökulmia liittyen nuorisotyönteki-jän rooliin ja työtehtäviin koulussa. Yksi vastausten eroavuuteen vaikuttava tekijä oli ikä. Hanke on ensisijaisesti tarkoitettu yläkoululaisille ja se näkyi vastauksissa esi-merkiksi sillä, että he olivat olleet enemmän nuorisotyöntekijän kanssa tekemisissä ja heillä oli enemmän käytännön kokemusta hänen kanssaan toimimisesta. Yksikään haastateltava ei tuonut mitään negatiivista haastatteluiden aikana esiin liittyen nuori-sotyöntekijään koulussa.

Nuoret: *”...--se ymmärtää tavallaan meitä nuoria paremmin ku jotku opettajat ja jos meillä on jotain asioita mitä me halutaan toteuttaa täällä koulussa niin sitte se taval-laan osaa viiä sitä asiaa eteenpäin meidän toimimalla tavalla ja osaa tehdä sen enem-män sillä tyylillä ku me se toivotaan.”*

Nuorten mukaan nuorisotyöntekijä on henkilö, jonka kanssa voi lähestulkoon puhua kaikesta ja hänelle on ”aika helppo tulla puhumaan.” Nuorisotyöntekijän läsnäolo on nuorten mukaan vaikuttanut koulun ilmapiiriin positiivisesti. Hänen läsnäolonsa on tuonut nuorten mielestä koululle rennomman ilmapiirin ja ylipäätään häntä kuvailtiin ”rennommaksi kuin muut opettajat.” Nuoret kokivat voivansa vaikuttaa nuorisotyönte-kijän kautta heitä koskeviin asioihin ja hänen kauttaan viedä ideoita eteenpäin. Nuo-

risotyöntekijä oli opinto-ohjaajan ja terveydenhoitajan lisäksi henkilö, jolle nuoret voisivat mennä puhumaan, jos he tarvitsisivat apua jossain asiassa.

Nuoret käyttivät usein nuorisotyöntekijä Pauliinasta puhuttaessa hänen lempinimeään ”Patua”. Tästä voisi päätellä, että nuoret ovat ottaneet nuorisotyöntekijän osaksi heidän koulukulttuuria ja suhtautuvat hänen työhönsä hyvin positiivisesti ja että nuorisotyöntekijä on ottanut hyvin paikkansa osana kouluympäristöä.

Työryhmä: *”Arvokkainta varmasti on ollut nuorten lähellä olo ja heidän kuulemisensa sekä erilaiset tapahtumat ja toiminnot. Myös opettajat ovat saaneet arvokkaan lisätuen.”*

Työryhmän mukaan nuorisotyöntekijä on ottanut paikkansa nuorten ja aikuisten parissa ”tuoden siihen hyviä lisätoimintoja” ja arkeen toimivuutta. Vaikka kaikki kyselyyn vastanneet eivät olleetkaan päässeet seuraamaan nuorisotyöntekijän arkea koululla, koettiin hänen työnsä lähtökohtaisesti tärkeäksi. Esimerkiksi vastaaja, joka ei ollut päässyt seuraamaan nuorisotyöntekijän arkea koululla kuvaili kuitenkin nuorisotyöntekijän roolia *”sovittelijana, kuuntelijana ja voisi kuvitella, että hän on se, jolta ainakin löytyy aikaa ja halua paneutua nuorten asioihin kokonaisvaltaisesti.”*

Nuorisotyöntekijää kuvailtiin työryhmän vastauksissa turvalliseksi aikuiseksi, joka on läsnä. Tärkeäksi nuorisotyöntekijän työssä ja roolissa nähtiin erityisesti nuorten lähellä oleminen ja heidän kuuleminen sekä asioiden esille tuominen nuorten näkökulmista. Nuorisotyöntekijä rooli on työryhmän mukaan näkynyt arjessa muun muassa *”välitunneilla, kaverisuhteiden selvittelyssä, kiusaamisasioissa, asioiden seuraamisessa (tupakointi ym.) sekä oppilaiden tukena ja keskustelukaverina.”*

Haastattelussa kysyin, millaisissa tilanteissa nuoret ovat olleen nuorisotyöntekijän kanssa tekemisissä. Nuoremmat haastateltavat eli yläkoululaiset toivat vastauksissa esiin erilaiset tapahtumat, joissa hän on ollut mukana. Nuorisotyöntekijä on ollut läsnä tukioppilastoiminnassa ja oppilaskunnan toiminnassa ja nuorten mukaan hän osaa auttaa niissä. Lukiolaisten kanssa nuorisotyöntekijä ei juuri ole ollut koulussa tekemisissä. He kuitenkin näkivät, että nuorisotyöntekijä on yläkoulun puolella vaikuttanut, *”kannustanut aktiviteettien pariin”* ja ollut tärkeä tuki seiskaluokkalaisille. Kai-

kissa nuorten vastauksissa positiivisena asiana tuli esiin nuorisotyöntekijän työhuone, joka on avoin nuorille ja jossa nuoret voivat vapaasti viettää aikaa.

Työryhmä: *”Nuorilla on silloin oikeasti joku koululla, joka kuuntelee ja jolle voi purkaa asioita pelkäämättä, että se vaikuttaa arvosanoihin yms. Nuorisotyöntekijä tavoittaa kaikki oppilaat ja heidän on helppo päästä nuorisotyöntekijän juttusille. Osaa auttaa nuoria ja toimii eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa yhteistyössä. Nuorisotyöntekijä on puolueeton kertomaan koulun asioista, mitä sinne kuuluu eli hänellä voi olla helpompi myös puuttua koulun sisäisiin ongelmiin.”*

5.2 Hankkeen toimintaa arjessa

Opinnäytetyöni yksi tavoitteista oli arvioida hankkeen tavoitteiden toteutumista, eli miten hankkeen palvelut vastasivat hankkeen kohderyhmien tai verkostojen tarpeisiin. Kohderyhmillä tässä tarkoitan nuoria ja verkostoilla nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia.

Haastatteluissa kysyin nuorilta, onko heidän mielestään jokin toiminta tai harrastusmahdollisuudet lisääntyneet hankkeen aikana. Vastauksissa nuoret toivat esiin erityisesti nuorisotalo Kukkulan, jossa nuorisotyöntekijä on ollut järjestämässä toimintaa ja esimerkiksi erilaisia iltamia. Nuorten mielestä Konnevedellä on toimintaa ja nuorisotyöntekijä on ollut aktiivisesti innostamassa nuoria aktiviteetteihin ja tarjonnut nuorille mahdollisuuksia erilaisiin aktiviteetteihin esimerkiksi kerhotoiminnan puitteissa. Tässä tulee esiin yksi hankkeen nuorisotyöntekijän toimenkuva toimia innostajana sekä myös nuorisotyöntekijän sosiopedagogisen kasvattajan rooli. Nuorten tietoisuus herätetään innostamisessa ja saadaan heidät toimimaan. (Kolehmainen 2012).

Työryhmän kyselyssä kysyin, miten tärkeäksi vastaaja kokee nuorisotyöntekijän läsnäolon koululla. Vastausvaihtoehtoina oli ”en yhtään tärkeäksi”, ”hieman tärkeäksi”, ”en osaa sanoa”, ”melko tärkeäksi”, ”erittäin tärkeäksi”. Kaikki kyselyyn vastanneet valitsivat vastausvaihtoehdon ”erittäin tärkeäksi”. Vastaajat antoivat erilaisia näkökulmia ja perusteluja vastaukselle. Yhtenä näkökulmana annettiin nuorten kasvavat ongelmat. Nuorisotyöntekijä nähtiin vastaajien keskuudessa turvallisena aikuisena sekä tärkeänä lisänä koulun henkilökuntaan.

Työryhmä: *Nuorisotyöntekijä on siellä missä lapset ja nuoret ovat päiväsaikaan. Koulunkäyntiin liittyy ja siihen vaikuttaa nuoren yleinen jaksaminen; kodin tilanne, kaverisuhteet, vuorovaikutustaidoissa kehittyminen ja oman paikan löytäminen omalla persoonalla. Nämä vaikuttavat kouluviihtyvyyteen. Koulussa tehdään töitä ja toimitaan tiettyjen sääntöjen mukaan. Nuorisotyöntekijä on tärkeä lisä koulun henkilökuntaan--."*

Työryhmän kyselyssä kysyin vastaajilta, ovatko hankkeen työmuodot ja tavoitteiden toteutuminen koululla vastanneet odotuksia ja miten heidän mielestään työssä on onnistuttu. Hankkeeseen suhtauduttiin positiivisesti. Kaikki vastaajat eivät olleet täysin tietoisin hankkeen tavoitteista tai käytetyistä työmuodoista. Jos olisin tiedostanut tämän, olisin voinut tuoda tavoitteet esiin kyselylomakkeen yhteydessä. Kuitenkin ne vastaajat, jotka ovat olleet mukana toiminnassa ja tuntevat hankkeen taustat pohtivat vastauksissaan hankkeen toimintaa. He näkivät hankkeen nuorisotyöntekijän kehittäneen kouluyhteisöä positiivisella tavalla, toimivan linkkinä opettajien, vanhempien ja nuorten välillä sekä heidän mielestään nuorisotyöntekijä on ollut innostava ja hyvä esimerkki nuorille. Hanke nähtiin kaikenpuolin positiivisena kokemuksena.

Työryhmä: *"--nuorisotyöntekijä koulussa on ollut todella tärkeää, se on koonnut yhteen oppilaiden tietoon harrastusmahdollisuuksista tietoa, ollut väylänä koulun ja kunnan sekä myös koulun ja yhdistysten välillä."*

Hanke on vaikuttanut positiivisesti osan vastaajien käsitykseen nuorisotyöstä, osan mielikuva ei hankkeen aikana ole muuttunut. Syitä oli esimerkiksi se, että nuorisotyö oli jo entuudestaan tuttu tai vastaaja ei ollut paljon käytännön tekemisissä hankkeen työ kanssa.

Työryhmä: *"--on ollut hieno huomata, miten nuorisotyöntekijä soveltuu koulun arkeen. Mielestäni jokaisessa koulussa tai kunnassa olisi hyvä olla ainakin yksi nuorisotyöntekijä, joka on kouluissa. Siellä tehtävä työ on tärkeää ja tavoittaa kaikki nuoret."*

5.3 Tulevaisuuden näkymät ja kehittämisideat

Nuoret: *”Ja emmää tiää, se on vaan jotenki sillee tyyliin, että jos Patu (Pauliina) ei oo jonain päivänä koulussa tai tyyliin viikkoon niin kyllä sen huomaa ---...kyllä sen huomaa jos Patu ei oo koululla.”*

Nuoret: *”No pakko täällä on joku olla!”*

Pauliinan tai muun nuorisotyöntekijän jatkaminen koululla nähtiin sekä nuorten että työryhmän osalta tärkeäksi. Nuorten mukaan syitä jatkamiselle olisi esimerkiksi se, että olisi ”rennompaa” ja heidän mukaansa oppilaiden on helppo vaikuttaa asioihin, kun *”ei noi opettajat oikeesti kuuntele.”* Hänen kauttaan nähtiin mahdolliseksi pitää yllä erilaisten juhlien ja tapahtumien järjestämistä ja häneltä on tullut ”hyviä ideoita.”

Nuoret kokivat erittäin tärkeäksi nuorisotyöntekijän jatkamisen koululla. Pauliinan jatkaminen nähtiin myös hyvänä vaihtoehtona, sillä hän tuntee jo koulun tavat ja käytännöt sekä on saanut kontaktia nuoriin ja tietää heidän taustoistaan.

Kyselyssä pyysin työryhmää pohtimaan, miten koulun ja nuorisotyön välistä yhteistyötä voisi kehittää ja millaisia haasteita he näkevät tulevaisuudelle. Seuraava sitaatti kiteyttää hyvin vastaajien ajatuksia:

Työryhmä: *”Haasteena on ehdottomasti koulun kiireinen arki. Opettajien työ etenkin yläkoulussa on pirstaleista, on tunteja ala- ja yläkoulussa sekä lukiossa, välituntivälit, palaverit ym ym. Yhteistä suunnitteluaikaa on harmittavan vähän, koska oppilaat ovat kaiken aikaa vastuullamme. Tämän yhtälön ratkaisemiseen tarvittaisiin ulkopuolista apua, esim. järjestöjen ja nuorisotyön jalkautuminen koululle.”*

Nuorisotyöntekijän jatkaminen toimessaan koululla nähtiin myös työryhmän kommentissa toivottavaksi ja tärkeäksi asiaksi. Koulun puolella asenne nähtiin myönteisenä nuorisotyölle, eikä kenenkään uskottu vastustavan uusia yhteistyömuotoja.

Työryhmä: *”Toivon, että jatkossa saamme kunnan nuorisotyön vakituiseksi osaksi nuorisotyöntekijän, jonka työpanoksesta osa tulee koulupäiviin. Toki tämän työn onnistuminen on myös paljon kiinni työntekijän persoonasta ja tavoista toimia.”*

Työryhmä: *”Koulun näkökulmasta tähän en osaa vastata, mutta mielestäni on edelleen myös tärkeää, että nuorisotyöntekijä on mukana myös muussa kunnan vapaa-ajan toiminnoissa eikä keskity pelkästään vain kouluun. Näin hän näkee nuoret myös vapaa-ajalla ja kunnan moniyhteisöllinen yhteistyö ja laajat verkostot nuorisotyössä kehittyvät samalla.”*

Nuorisotyön keskittämistä vain pelkästään koulussa tehtäväksi nuorisotyöksi ei ollut tulkittavissa toivottavaksi vaihtoehdoksi. Nuorisotyöntekijä on parhaimmillaan linkki koulun ja vapaa-ajan välillä. Soanjärvi (2010) käyttää nuorisotyöntekijästä koulussa nimitystä ”koulumaailman epävirallinen viranomainen”, jolla on ammattitaitoa kohdata nuori nuorena koulussa siinä missä opettajalla on ammattitaitoa opettaa. Hän näkee tämän myös haasteena, sillä nuorisotyön opetuksellisten tavoitteiden puuttuessa erityisosaaminen pysyy nimenomaan tässä epävirallisen viranomaisen roolissa, jota ammattikasvattajat tarvitsevat rinnallensa. On haaste kouluttaa nuorisotyöntekijöitä, joiden ammatillinen osaaminen perustuu sekä nuorten kohtaamiseen, että ammatillisena kasvattajana koulussa toimimiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tulokset hyvin pitkälti vahvistavat sitä ajatusta, että nuorisotyön ja nuorisotyöntekijän paikan ja aseman hiljalleen muotoutuminen ja vakiintuminen osana koulumaailmaa on hyvin toivottu ja positiivinen ilmiö. Hanke Konneveden pilottikuntaan on ollut kaikin puolin hyvä kokemus niin nuorten parissa työskentelevien kuin nuorten näkökulmasta.

Tulevaisuudessa Konnevedellä koulussa tehtävälle nuorisotyölle nähtiin tarvetta, mutta jatkon kannalta jäi auki monia tärkeitä kysymyksiä. Selvittämättä jäi esimerkiksi se, millainen työnkuva nuorisotyöntekijällä tulevaisuudessa koulussa olisi ja millaiselle työmuodolle erityisesti olisi tarvetta. Myös palkkaus ja nuorisotyöntekijän työnkuva jäivät avoimiksi kysymyksiksi. Tarve kuitenkin työmuodon jatkamiselle jossain muodossa oli selkeästi havaittavissa sekä nuorten että työryhmän vastauksissa.

Opinnäytetyöni jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista kuulla, miten nuorisotyö ja varsinkin koulussa tehtävä nuorisotyö nähdään esimerkiksi Konnevedellä kunnassa, mediassa, vanhempien näkökulmasta jne. Tutkimus voisi laajentaa myös koskemaan muita pieniä kuntia Keski-Suomessa ja vertailla niiden näkemyksiä aiheeseen liittyen. Jos nuorisotyötä jatketaan Konnevedellä hankkeen päättymisen jälkeen, olisi mielenkiintoista varmasti myös tutkia muutaman vuoden jälkeen, miten työn jatkamisessa on onnistuttu ja miten Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa käytetyt työmuodot ovat säilyneet työympäristössä ja millaiset työmuodot on koettu toimiviksi ja mitkä eivät.

7 LOPUKSI

Opinnäytetyön kirjoittaminen on ollut itselleni pitkä oppimisprosessi, jonka aikana olen kehittynyt kirjoittajana ja tutkijana, oivaltanut ja oppinut uusia asioita aihealueestani sekä tehnyt myös havaintoja omista heikkouksistani ja vahvuuksistani. Halusin työni loppuun arvioida työni onnistumista sekä pohtia, miten olisin voinut tehdä toisin kirjoitusprosessin aikana ja miksi.

Suuren haasteen itselleni asetti tiukka aikataulu. Aloitin opinnäytetyöni työstämisen vasta syyskuussa 2012 ja käytin paljon aikaa teoriaan ja taustoihin tutustumiseen, koska en kokenut aihealueen olleen itselleni täysin tuttu. Jälkeenpäin ajatellen tiedostan, että olisi ollut viisasta aloittaa työn valmistelut jo keväällä, jolloin aikataulu olisi ollut huomattavasti joustavampi ja olisin esimerkiksi voinut perehtyä aihealueeseen syvemmin jo etukäteen. Olisin tätä kautta voinut tutustua Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeeseen läheisemmin ja seurata toimintaa paikanpäällä Konnevedellä, jolloin olisin enemmän voinut oman kokemuksen pohjalta tarkastella hankkeen toimintaa. Toinen pohdinnan paikka itselleni on myös siinä, olisiko ollut viisasta näin tiukan aikataulun puitteissa tehdä opinnäytetyö parityönä. Koen myös, että en lyhyen ajan vuoksi päässyt tarpeeksi syventymään aiheeseen. Tämä vaikutti tulosten analysoinnissa ja läpikäynnissä hyvin paljon siten, etten päässyt kovinkaan syvällisesti analysoimaan niitä. Koen, että liian tiukka aikataulu osaltaan vaikutti työn laatuun, en

päässyt käsittelemään aihealuetta tarpeeksi ja pohdinta sekä tulosten läpikäynti jäi pinnalliseksi.

Ennen opinnäytetyöni aloittamista tiedostin, että koulussa tehtävä nuorisotyö ei ollut minulle vahvinta osaamistani. Tästä huolimatta halusin kuitenkin ottaa haasteen ja lähteä tutustumaan aiheeseen, sillä se kiinnosti minua ja henkilökohtaisesti näen koulussa tehtävälle nuorisotyölle todellista tarvetta tällä hetkellä. Koulumaailman vaatimusten kasvaessa on mielestäni liian helppo unohtaa yksilöiden erilaiset tarpeet ja yksilöt ylipäättään suurten massojen keskellä. Jokaisen lapsen, nuoren ja myös aikuisen ääni on tarpeellinen ja koulussa on mielestäni vapaana paikka osaavalle aikuiselle, joka on valmis antamaan aikaa ja läsnäoloa näille yksilöllisille äänille. Tämä on osa sitä oivaltamista, jota tein opinnäytetyöni kirjoittamisen aikana osaltaan keräämäni aineiston, taustatutkimuksen ja myös oman kokemuksen ja havaintojen pohjalta.

Näin kirjoittamisen aivan loppuvaiheessa voisin sanoa, että kaiken kaikkiaan mielestäni selviydyin urakastani kunnialla. Arvosanaksi kiitettävää en antaisi, mutta mielestäni työtä on kuitenkin tehty. Keräämäni aineisto ja tekemäni analysointi sen pohjalta toimivat varmasti ainakin hyvänä aineistona jatkotutkimuksille hankkeen tiimoilta. Toivon, että opinnäytetyöstäni ja tekemästäni työstä olisi hyötyä niin Konneveden kunnalle kuin HUMAKin Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeelle.

LÄHTEET

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Haapaniemi, Rauno & Raina, Liisa 2007. Yhteisöllinen pedagogia – ”...ettei tarvitse tehdä yksin.” Tallinna: Eneken Moorlat.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

HUMAK 2011, a. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Uutiskirje 2011. Viitattu 17.10.2012. <http://www.humak.fi/tutkimus/hankkeet/uusiutuva-koulu-ja-nuorisotyö-hanke>

HUMAK 2011, b. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Hankesuunnitelma 2011-2013.

HUMAK 2012, a. Lahtinen, Pauliina 2012. Monialaisen yhteistyön mahdollisuudet nuorten kasvuyhteisössä. Viitattu 18.11.2012. <http://peda.net/veraja/konnevesi/ya/nuorisotyö>

Hämäläinen, Juha 2005. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kopijyvä.

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Kolehmainen, Marjo (2012) Kasvattajana ristiaallokossa: Ammatillinen identiteetti nuorisotyötä tekevien kokemana. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.11.2012.

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44425/kolehmainen%20marjo_kasvattajana%20ristiaallokossa.pdf?sequence=1

Lahtinen, Pauliina 2012. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke: Konnevesi toimintasuunnitelma 2012-2013.

Lahtinen, Pauliina 2012. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke. Nuorisotyöntekijän työnkuva 2012.

Leppä, Tanja 2010. Tavoitteellinen nuorisotyö koulussa – monialaista tukea kasvuun, hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen. Nuorisotutkimus (28) 3/2010. Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. 74-84.

Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino Oy. 21-43

Paju, Petri 2011. Koulua on käytävä – Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Helsinki: Hakapaino. Nuorisotutkimusverkosto.

Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö koulussa – nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.11.2012.
http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/14248_20100920084308-1473-URNISBN9789515882851.pdf

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu – tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy. 22-56.

Salo, Petri 2009. Opettaja pedagogisena johtajana. Teoksessa Timo Saloviita (toim.) Meidän koulu 2009. Juva: WS Bookwell Oy. 111-128.

Sarha, Marja-Liisa 2005. Nuorisotyöntekijänä peruskoulussa. Teoksessa Marja Liisa Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005. Nykypaino Oy. 19-38.

Siekkinen, Emma Hentriikka (2010) Linkki, liima ja äänitorvi: Koulunuorisotyön tavoitteet ja työn tuoma lisäarvo. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.10.2012. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/21727>

Soanjärvi, Kati 2005. Nuorisotyön erityispiirteistä nuorisotyöntekijyyteen. Teoksessa Marja Liisa Sarha (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005. Nykypaino Oy. 9-18.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004)

LIITTEET

Liite 1 Haastattelu nuorille

Liite 2 Kysely työ- ja kasvatuskumppanuusryhmille

Liite 1

Haastattelu nuorille***Haastattelurunko:***

- Mitä mieltä olet nuorisotyöntekijän (Pauliinan) tekemästä työstä koululla?
(hyvät, huonot puolet)
- Onko nuorisotyöntekijän (Pauliinan) läsnäolo vaikuttanut kouluviihtyvyyteen tai koulun ilmapiiriin? Miten?
- Millaisissa asioissa olet ollut Pauliinan kanssa tekemisissä? Mitä olette tehneet, mistä jutelleet?
- Mitä ajattelet nuorisotyöstä nyt?
- Onko mielestäsi jokin toiminta tai harrastusmahdollisuudet lisääntyneet *(hankkeen aikana)*?
- Koetko, että sinun on mahdollista saada apua/neuvoa erilaisiin tilanteisiin? Mistä? *(erilaiset tilanteet = terveyteen liittyvät asiat, ongelmat opintojen kanssa, kiusatuksi tuleminen jne.)*
- *(kysymys 7-8 -luokkalaisille)*: Olette olleet Pauliinan kanssa tekemisissä ennen kuin tulitte yläkouluun. Koetko, että siitä on ollut apua, kun koulussa on jo tuttu aikuinen? Millä tavalla?
- Mihin asioihin haluaisit vaikuttaa?
- Miten voit vaikuttaa?
- Onko mielestäsi joissain asioissa parannettavaa liittyen kouluun tai nuorisotyöhön? *(esim. kouluilmapiiri, osallisuuden kokemukset, vaikutusmahdollisuudet, kuulluksi tulemisen kokemukset, vapaa-ajan toiminta jne)* Jos on, mitä? Miten parantaisit / muuttaisit asioita?
- Olisiko mielestäsi hyvä, että Pauliina tai muu nuorisotyöntekijä jatkaisi työtä *(hankkeen loppumisen jälkeen)*? Miksi?
- Vapaa sana:

Liite 2

Kysely Konnevedellä tehdystä Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeen työstä

Vastaa tähän lomakkeeseen, vastaukset käsitellään anonyymisti. Kiitos!

1. Ovatko hankkeen työmuodot ja tavoitteiden toteutuminen koululla vastanneet odotuksiasi? Miten työssä on mielestäsi onnistuttu?

2. Onko mielikuvasi nuorisotyöstä muuttunut hankkeen aikana? Jos on, miten?

3. Miten nuorisotyöntekijän rooli on näkynyt koulun arjessa?

4. Miten tärkeäksi koet nuorisotyöntekijän läsnäolon koululla? *(laita rasti valitsemasi vaihtoehdon perään.)*
 - en yhtään tärkeäksi
 - hieman tärkeäksi
 - en osaa sanoa
 - melko tärkeäksi
 - erittäin tärkeäksi
 - jokin muu, mikä:

Perustelut vastaukselle:

5. Miten näet koulun ja nuorisotyön välisen yhteistyön jatkumisen Konnevedellä? Onko nuorisotyöntekijälle koulussa mielestäsi tarvetta? Jos on, miksi?

6. Miten nuorisotyön ja koulun välistä yhteistyötä voisi tulevaisuudessa kehittää?